

Sanam Mahloudji

Persanele

Traducere din limba engleză și note
de Alexandru Botea

POLIROM
2026

Cuprins

I. O a doua față	9
II. Ne place otrava	97
III. Operațiunea Ajax	243

Costum negru. Aveam unul bleumarin pe care îl păstram pentru interviurile la firmele de avocatură. Nu-l purtasem niciodată în afara cabinei de probă de la Brooks Brothers. L-am scos din husa de nailon din dulapul de pe hol.

Treizeci de minute mai târziu, tușa Shirin a ieșit din cameră, învârtind pe degete o pereche de ochelari de soare mari și negri, în formă de ochi de pisică, cu fața încărcată de machiaj – fard, rimel, buze roșii – și cu o coafură de vedetă de cinema. Când avusese timp să-și onduleze părul? Cu treizeci de minute în urmă nu arătase deloc așa. M-am holbat la ea. Frumusețea ei mă lăsa mereu cu gura căscată, ochii ăia negri, trăsăturile frumos conturate și luminoase. Avea întotdeauna grijă ca părul ei să nu aibă nici cea mai mică tentă roșiatică în bătaia luminii, o considera ieftină și ridicolă, ceva tipic coafurilor de recepționere.

Tușa Shirin a rânjit.

— Arăți ca o funcționară de la bancă.

— Mai taci, tușă.

— Nu te-am învățat niciodată cum se poartă un costum? m-a întrebat.

M-am uitat la ținuta ei.

— Nicio firmă de avocatură nu m-ar angaja dacă m-aș îmbrăca ca tine, tușă. Așa te îmbraci tu pentru o înmormântare?

Avea un sacou strâmt cu niște nasturi aurii care plesneau în dreptul sânilor, o bustieră în stil Madonna, fustă creion, dresuri negre transparente și pantofi cu toc Louboutin.

— Asta înseamnă respect, a spus. Tu arăți de parcă ai ieșit direct de la ghișeu și nici măcar nu te-ai spălat pe față.

În ciuda remarcilor ei, m-am simțit ușurată s-o văd așa; pentru mine, însemna că totul e în regulă. Shirin se trezea dimineața și petrecea vreo două ore în fața oglinzii, inspectându-și porii, dându-se cu fixativ. Era ca liniștea pe care o simțeam când mă uitam la fotografii de acum o sută de ani, cu oameni îmbrăcați impecabil, în costume de lână și pălării tari, cu pantofi de piele cu talpa rigidă. Îmi inspirau încredere în statornicia vieților lor. La fel fusese și cu Jamie. La început mi se păruse sufocant – ținutele ei alese cu grijă, efortul –, dar apoi am realizat că aveam nevoie de asta.

— Oamenii te vor judeca după cum te îmbraci. Nu mai contează ce creier ai. Lasă-mă să te ajut, a spus tușa Shirin.

S-a pus în fața mea și mi-a descheiat nasturii de sus ai cămășii, răsfirând gulerul ca să-mi expună gâtul. Apoi mi-a suflecat mânecile sacoului.

— Ia stai.

S-a dus în camera ei și s-a întors cu o fustă atât de scurtă, că părea mai degrabă o curea lată.

— Schimbă-te în asta. Mi-a îndesat-o în brațe. Și pune-ți botinele din piele. Ești tânără, n-ai varice, n-ai nevoie de dresuri.

Mi-am imaginat dunga subțire pe care femeile și-o desenau pe gambe cu creionul de sprâncene, ca să imite dresurile. Un obicei deopotrivă sexy și sfâșietor. N-aveam chef de ceartă, așa că mi-am lăsat pantalonii grămadă pe podea.

Mi-a înfășurat de două ori un lanț lung de aur la gât, a făcut un pas în spate și a zâmbit mulțumită de opera ei, cu brațele încrucișate pe piept. Mă simțeam ușor strangulată.

— Bun. Acum ești pregătită să jalești. Hai, *vamonos*, a spus.

În oglindă, cu capul și umerii înclinate în aceeași direcție, arătam ca o escortă tocilară.

Înmormântarea se ținea la un bistro franțuzesc din Upper East Side.

— Cine organizează înmormântări la restaurante? am întrebat.

— Cine crezi? Persanii, a zis Shirin.

Stăteam în taxi. O lăsasem să mă machieze și mă simțeam ciudat: eram îmbrăcată ca pentru club, dar mă duceam să văd un mort.

— Mai știi pe cineva la înmormântare? am întrebat-o.

— N-am primit nicio invitație, Bită, a spus tușa Shirin, cu o exasperare ce mi se părea complet deplasată în contextul de față. Sunt toți probabil cu un picior în groapă. Mătușica ta vrea doar să facă impresie, ceea ce se va întâmpla de la sine, și să vorbească cu Ali Lufti. Am auzit că e mai retras de felul lui – iese cu americani. Sunt convinsă că ori sunt mai îngăduitori când vine vorba de originile lui, ori se prefac – americanilor nu le place să-și recunoască pornirile nedemocratice.

— Maman Elizabeth știe că mergem?

Tușa Shirin a râs.

— Glumești? Cică abia se mai descurcă în Iran. I s-a stricat mașina de spălat și acum e nevoită să-și spele hainele în cadă.

— De ce n-o repară?

— Pentru că e bătrână? Necăjită? Cine știe? Poate nu mai are bani. Doar că nu mă lasă să-i dau.

— Hmm. De ce n-a venit și Mo cu noi?

— Bită, gata cu întrebările. O să obosim amândouă înainte să ajungem. Păstrează-ți energia; de regulă, eu nu vorbesc vreo două ore înainte să merg la o petrecere importantă. Trei dacă e o înmormântare, pentru că acolo se vorbește mai mult. Nu putem să dansăm și nici să bem prea mult și nici să le tragem clapa – ca să nu părem niște jeguri de oameni. Când o să mor eu, vreau să te asigur că toată lumea se simte groaznic. Nu sunt de acord cu prostia asta a americanilor – înmormântarea trebuie să fie o sărbătoare în cinstea celui defunct –, vreau să fie oamenii triști, să plângă în hohote, să-și smulgă părul din cap și, dacă mai pot să aud ceva din sicriu, sub nicio formă nu vreau să aud că râde careva. Oamenii din ziua de azi sunt ridicoli. Vreau bocete, lume azvârlindu-se peste mine. Bun, gata cu vorba. Trebuie să ne păstrăm energia.

A bătut cu unghiile în geamul șoferului și i-a arătat pachetul de țigări.

— Orice vrei tu, îngeraș, i-a spus șoferul prin difuzor, privind-o în oglinda retrovizoare.

Shirin i-a zâmbit, și-a aprins o țigară și a suflat fumul pe geamul deschis.

Eu m-am uitat pe geamul meu și am ascultat huruitul motorului până am ajuns.

Shirin l-a plătit de pe bancheta din spate, iar el i-a făcut cu ochiul. Odată coborâte din taxi, și-a aranjat sacoul și și-a trecut degetul pe sub coada ochilor mei.

— Ți s-a întins dermatograful. Am ceva între dinți?

Am clătinat din cap fără să mă uit, iar ea m-a prins de braț.

— Nu-ți bate joc de mine, a spus. Nu-i de glumă.

— Ai o bucățică invizibilă de spanac chiar aici, am zis și mi-am dus degetul între dinții ei din față.

Erau alunecoși. Mi-a dat una peste mână.

Un bătrân stătea la ușă. Era slab, cu un nas impunător, sprâncene stufoase și bucle argintii. Purta un costum negru, cu o medalie aurie prinsă de buzunar. Se ghicea din trăsăturile lui că fusese foarte chipeș în tinerețe. Și o știa și el.

Am zâmbit, iar el mi-a întors zâmbetul, cu o sclipire în ochi. Avea o dantură sănătoasă. Am tras de tivul fustei.

— Bună ziua, a spus tușa Shirin blând, strângându-i mâna. Condoleanțe. Dacă nu deranjăm, suntem copiii unei prietene de-a doamnei Parvaneh Khanoum. Din nefericire, mama noastră e în Iran. Ni-l puteți arăta pe dragul nostru Agha Ali Lufti?

Vorbise în persană.

Bărbatul a zâmbit și a încuviințat din cap. Trăsnea a apă de colonie. Își turnase în cap sau ce?

— Shirin? a spus bătrânul. Mă bucur mult c-ai venit.

Avea un accent liniștitor, aproape britanic.

Tușa Shirin a părut surprinsă.

— Te știi de undeva?

Am râs, fiindcă și mie mi s-a părut o clipă că-l cunosc, ca atunci când crezi că cineva îți face cu mâna de la distanță și apoi îți dai seama că nu pe tine te salută.

— Semenii leit cu o Shirin pe care o știu, a spus bătrânul. Vă rog, luați loc. Ceremonia e pe cale să înceapă. Vă conduc la Agha Lufti după aceea. Pofțiți.

Și-a întins brațul către un rând de scaune goale.

— Hai, a spus tușa Shirin.

A înclinat din cap în fața bărbatului.

După ce ne-am așezat, Shirin mi-a zis în șoaptă:

— Ce tip dubios. Ai simțit cum miroase? Ăla nu-i parfum de înmormântare, mai degrabă de *coucher avec moi*.

— Exagerezi, părea în regulă.

— Mai mult ca sigur crede c-am venit să-mi înfig ghearele în Ali Lufti, sărmanul bătrân. Îți spun eu, Bită, oamenii apar din umbră la înmormântări.

În sala mică în care ne aflam, mesele acoperite cu pânze albe, apretate fuseseră aliniat de-a lungul pereților. Băuturile și mâncarea așteptau pe ele, transpirând de la condens, îmbrânzindu-se, fleșcăindu-se. Artiști în rol de chelneri stăteau între mese, îmbrăcați în costume negre cu cămăși albe. Scaunele, dispuse în rânduri, erau orientate către un pupitru și un aranjament imens de flori albe, împodobite cu panglici late de catifea pe care numele lui Parvaneh fusese scris cu litere mari și rotunjite. Litera „P” se arcuia în bucle la capete. Totul semăna cu o ceremonie de absolvire – ceea ce și era într-un fel.

Toate locurile erau ocupate, cu excepția celor din ultimele două rânduri. Ne-am așezat în ultimul, unde nu mai era nimeni în afară de noi. Nimeni nu încerca să se ascundă – sau nimeni nu voia să pară că o face. Majoritatea celor din sală erau oameni în vârstă, toți îmbrăcați în negru. Câțiva copii. O fetiță foarte mică era îmbrăcată în alb, ceea ce era total nepotrivit pentru o astfel de ocazie sau poate că nu – poate că cei mici trebuie să se îmbrace în alb ca să se distingă de ceilalți. În fond, ei sunt atât de departe de moarte. Un grup de femei mai tinere se aranjaseră ca tușa Shirin: ruj roșu, coafuri impecabile, genți Chanel matlasate. Câțiva bărbați erau îmbrăcați cu geci negre din piele aproape identice, din care una singură era croită ca un sacou, dar majoritatea purtau costume normale.

— Ce persani mai sunt și ăștia? a murmurat Shirin, dând ochii peste cap.

Un grup întreg de noniranieni se adunaseră într-un colț al sălii, de parcă ar fi fost în carantină, deși nu era clar din care tabără circula epidemia. Aveam senzația că din ambele. Erau bine îmbrăcați, dar altfel decât noi: deux-pièce-uri cu fustă până sub genunchi, sacouri bleumarin, la două rânduri de nasturi aurii, femeile erau blonde, cu bărbia ridicată, de parcă s-ar fi tras toate din familia Kennedy. Spre deosebire de iranieni, care vorbeau tare și se sărutau zgomotos, învăluiți în parfum, lăsându-și urme de ruj unii altora pe obraji, ei nu se mișcau deloc. Stăteau acolo, cu buzele subțiri strânse, pielea rozalie, mâinile împreunate

pe genunchi, privind pupitrul gol de parcă cineva ar fi putut să apară din neant și să înceapă spectacolul.

Era prima mea înmormântare de la a mamei. A ei fusese restrânsă, la noi acasă. Maman Elizabeth nici măcar nu venise – fusese mult prea mahnită. Niaz rămăsese cu ea în Iran și poate că a fost mai bine să nu o vadă pe mama, sau cel puțin sicriul ei. Dar unde era Parvaneh? Shirin se holba la buchetele uriașe de flori albe, de parcă l-ar fi văzut pe Isus sau pe Mahomed – doar că el nu are chip – plutind pe un norișor.

În față, un bătrânel mărunț s-a ridicat de pe scaun și a zâmbit. Apoi zâmbetul i-a pierit la fel de repede când s-a dezmeticit și și-a amintit unde se află. S-a retras târșâindu-și picioarele, stârnind câteva râsete în urma lui.

— Știam că nu e el, a șoptit Shirin. Mami nu s-ar fi îndrăgostit niciodată de unul ca *ăsta*.

— Unde e persoana decedată? am întrebat în șoaptă.

Shirin a chicotit.

— Bită, nu suntem la înmormântarea propriu-zisă. Aia e intimă și trebuie să se țină a doua zi. De-acuma se descompune deja. Asta e partea la care lumea se ridică și vorbește. Nu trebuie s-o fi cunoscut ca să te prezinți. Asta e pentru public. De dragul spectacolului.

Shirin a continuat să se uite în jur, ridicând bărbia, foindu-se pe scaun – ca și cum ar fi încercat să-i provoace pe ceilalți s-o privească, s-o admire, doar că nimeni nu-i cădea în plasă.

— Nu sunt deloc impresionată de oamenii ăștia, a spus.

Bărbatul cu bucle argintii de la intrare a urcat la pupitru. Le-a mulțumit tuturor pentru sprijin și a spus că Parvaneh ar fi fost impresionată de prezența numeroasă.

— Nemernicul, a pufnit Shirin.

Ne-am forțat să ascultăm vreo douășpe discursuri. Primii au fost adulții cam de vârsta mea – nepoții – care și-au citit elogiile printate pe coli de hârtie.

— Maman Pari a fost cea mai altruistă persoană pe care am cunoscut-o. Nu mi-a cerut niciodată nimic. Doar mi-a dat.